

2. IPv6-protokolla

- enemmän osoitteita
 - 16 tavua osoitteelle=> osoitteita paljon!
- virtaviivaistettu
 - nopeampi käsittely reitittimissä => tehokkaampi
- uusia piirteitä
 - erilaisten sovellusten tarpeet huomioon
 - turvauspiirteet

18.9.2003

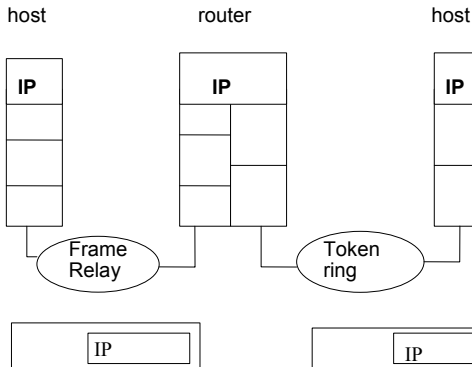
1

Internet

- Yhdistää hyvin erilaiset verkot yhteentoimivaksi kokonaisuudeksi
 - kaikkien käytettävä samaa **IP-protokollaa**
 - kaikkien käytettävä samaa **IP-osoitustapaa**
- verkkojen tarvitsee osata vain kuljettaa dataa lähettäjältä vastaanottajalle
 - samantekevää kuinka sen tekee
 - verkko=> 'linkkiyhteyks' tai tunneli

18.9.2003

2

Internetin verkkokerros

- Internet
 - on kokoelma 'itsenäisiä' aliverkkoja eli autonomisia järjestelmiä (AS, Autonomous Subsystem)
 - joita yhdistävät runkolinjat
- IP-protokolla
 - verkkotason protokolla, joka pitää Internetin koossa
 - tavoite: **kuljettaa paketti (datagram) lähteestä kohteeseen yli kaikkien tarpeellisten verkkojen**

18.9.2003

4

IP-osoitteet

- jokaisella verkon isäntäkoneella ja reitittimellä on oma yksikäsitteinen osoite muotoa
 - verkon numero
 - isäntäkoneen numero
- IPv4:n osoite on 32-bittinen
 - luokallinen reititys (A-, B- ja C-luokan osoitteet)
 - **CIDR** (Classless Interdomain Routing)
 - verkko-osan pituus vaihtelee : a.b.c.d/'pituus bitteinä'
 - **200.23.16.0/20**

18.9.2003

5

	0	8	16	24	31
A:	0	verkko-os.		koneosoite	
B:	10	verkko-osoite		koneosoite	
C:	110	verkko-osoite		koneos.	
D:	1110	monilähetysosoite			
E:	11110	varattu tulevaan käyttöön			

IP-osoitteiden luokkamuodot

IP-osoitteiden luokkajako

- A-luokka: 126 verkkoa, 16 miljoonaa konetta/verkko
- B-luokka: 16382 verkkoa, 65528 konetta/verkko
- C-luokka: noin 2 miljoonaa verkkoa, kussakin korkeintaan 254 konetta
- D-luokka: monilähetysosoite
- E-luokka: varattu tulevaan käyttöön

- Luokkajako osoittautui epäonnistuneeksi:
 - C-luokassa koneita liian vähän => useita eri verkkoja
 - B-luokassa koneita liian paljon => hukkakäyttöä, B-osoitteet olivat loppua
 - => CIDR: tehokkaampi osoitevarauksen hyödyntäminen
 - => NAT: osoitteiden yhteiskäyttö

18.9.2003

7

IPv6

Ratkaise IP:n osoiteongelman + virtaviivaistaa IP:tä

- tavoitteita:
 - biljoonia osoitteita
 - pienempiä reititystauluja
 - yksinkertaisempia protokollia
 - turvallisuutta
 - mukaan palvelutyypit: (tosiaikainen), monilähetykset
 - liikkuvien koneiden osoitteet
 - jatkokehitys ja nykyisten protokollien toimivuus

18.9.2003

8

IPv6

- 16 tavun osoitteet (= 128 bittia)
 - => 'rajaton' määrä osoitteita
- yksinkertaisempi otsake-kenttä
 - kiinteä kehys, jossa vain 7 kenttää
- valinnaisten piirteiden käsittely
 - monet ennen pakolliset nyt valinnaisia
 - opitoiden uusi esitystapa => nopeampi käsittely
- turvaus
 - todentaminen
 - yksityisyys

18.9.2003

9

- palvelutyypit otettu paremmin huomioon
 - multimedia
- yhteensopiva Internetin protokollien kanssa
 - osoitteiden koko
 - ei ole yhteensopiva IPv4:n kanssa

18.9.2003

10

IPv6-otsake

V	TC	Flow label		
Payload length		Next header	Hop limit	
Source address (16 tavua)				
Destination address (16 tavua)				

Versio	IHL	TOS	Datasähkeen pituus (tavuja)	
Tunniste			Flag	Siirtymä
Elinaika	Protokolla	otsakkeen tarkistussumma		
Lähettäjän IP-osoite				
Vastaanottajan IP-osoite				
Optiot (jos on käytössä)				
data				

IPv4 - datasähke

Otsakekentät

- **Versio (version)**
 - aina 6 IPv6:lle ja 4 Ipv4:lle
- **Liikenneluokka (traffic class) (tai prioriteetti (priority))**
 - 0-7 ruuhkatilanteessa voi hidastaa
 - 8-15 tosiaikapaketteja (video/audio)
 - isompi numero, tärkeämpi paketti
- **vuonimiö (flow label)**
 - pseudoyhteys, jolla tietyt ominaisuudet ja vaatimukset (esim. viive, viipeen vaihtelu jne)
 - vuot muodostetaan etukäteen ja niille annetaan tunnus: lähdeosoite ja vuonumero

18.9.2003

13

- **kuorman pituus (payload length)**
 - paketin koko (ilman otsaketta)
- **seurava otsake (next header)**
 - otsikon laajentaminen
 - 6 otsikon laajennusosaa
 - viimeisessä kertoo kuljetusprotokollan (TCP, UDP)
- **hyppyraja (hop limit)**
 - hyppylaskuri, vähenee joka hypyllä
- **source address, destination address**
 - 16 tavun osoitteita

18.9.2003

14

IPv6: osoiteavaruus

- **jaettu osiin**
 - osa IPv4-osoitteille
- **palveluntuottajajohjainen osa**
 - Internet-palvelujen tuottajille oma osuus osoitteista
 - noin 16 miljoonaa tuottajaa
- **maantieteellinen osa**
 - vastaa nykyistä Internetiä

18.9.2003

15

- **Monilähetysosoitteet (multicast)**
 - lippukentän bitti: pysyvä vai tilapäinen ryhmä
 - scope-kenttä rajoittaa monilähetysten
 - linkkiin
 - solmuun
 - yritykseen
 - planeettaan
- **anycast**
 - osoitteena ryhmä,
 - riittää lähettää jollekin ryhmän jäsenelle

18.9.2003

16

Osoitteen esitysmuoto

kahdeksan neljän heksaluvun ryhmää:

- 8000:0000:0000:0000:0123:4567:89AB:CDEF
 - ryhmän alkunollat voi jättää pois
 - 16 nollan ryhmät voi korvata kaksoispisteellä
- => 8000::123:4567:89AB:CDEF
- **IPv4-osoitteet => ::193.31.20.46**

18.9.2003

17

- **osoitteita on PALJON!**
 - $2^{128} \Rightarrow \sim 3 \cdot 10^{38}$
 - **tasaisesti jaettuna** noin $7 \cdot 10^{23}$ IP-osoitetta jokaista maapallon pinnan neliometriä kohden
 - > Avogadron luku = $6.022 \cdot 10^{23}$
= value of the number of atoms, molecules, etc. in a gram mole of any chemical substance.
 - vaikka jako olisi epätasaisempi, ainakin yli 1000 IP-osoitetta neliometriä kohden

18.9.2003

18

IPv4:n kentistä puuttuvat

- paketin paloitteluun liittyvät kentät
 - kaikki kykenevät käsittelemään ainakin 1280 tavun paketteja
 - lähettäjä huolehtii, että paketti on riittävän pieni
 - reititin ilmoittaa virheestä, jos se havaitsee liian suuren paketin => ohjeet pilkkoa paketti pienemmäksi
 - Lähettäjä paloittaa tarvittaessa itse
- tarkistussumma
 - ei lasketa verkkokerroksella
 - luotettavimmat verkot
 - siirtoyhteyskerros laskee / kuljetuskerros laskee

18.9.2003

19

IPv6-
otsake

Laajennus-
otsake

Laajennus-
otsake

TPDU

Ei yhtään, yksi tai useita laajennusotsikoita

Seuraava otsake -kenttä (Next header Field):

* ilmoittaa minkä tyyppinen otsakekenttä seuraa IPv6 otsaketta

* seuraaja voi olla jokin laajennusotsake tai ylempään protokollan, kuten TCP:n tai UDP:n otsake

IPv6:n prioriteetit

- ruuhkavalvottu liikenne (esim. TCP)
 - viive saa jossain määrin vaihdella
 - pakettien järjestys saa muuttua
- ruuhkavalvomaton liikenne
 - tosiaikavideo tai audio
 - vakionopeus ja vakioviive => tasainen pakettivirta
- prioriteetti suhteessa muihin saman lähteen paketteihin
- prioriteetti suhteessa saman liikennetyypin paketteihin
 - ruuhkavalvottu ja valvomattoman liikenteen välillä ei ole määriteltä prioriteettia

18.9.2003

21

Ruuhkavalvottu liikenne

❖ Prioriteetit 0- 7

- 0 määrittelemätön liikenne (uncharacterized traffic)
- 1 täyttöliikenne (filler traffic) verkkouutiset, USENET-sanomat
- 2 liikenne, jota käyttäjä ei odottele (unattended data traffic) sähköposti
- 3 ei vielä käytössä
- 4 käyttäjän odottama massasiirto (attended bulk traffic) FTP, HTTP
- 5 ei vielä käytössä
- 6 interaktiivinen liikenne (interactive traffic) TELNET, X
- 7 verkon valvontaliikenne (Internet control traffic) SNMP, OSPF, BGP

18.9.2003

22

Ruuhkavalvomaton liikenne

❖ Prioriteetit 8-15

8 sopivin hävitettäväksi

esim. teräväpiirtovideo, jossa runsaasti redundanssia

15 huonoin hävitettäväksi

esim. puhelinkeskustelu, jossa kadonneet paketit aiheuttavat äänen ptkimistä ja häiriöääniä linjalla

18.9.2003

23

Vuonimiö

• Vuo

- samasta lähteestä samoille vastaanottajille kulkeva peräkkäisten pakettien jono, jota reitittimien halutaan käsittelevän tietyllä tavalla
 - tiedostonsiirto usealla TCP-yhteydellä => yksi vuo
 - multimediakonferenssi => monta erilaista vuota
- lähdeosoite + 20-bittinen vuotunnus identifioi vuon
 - kaikille saman vuon paketeille sama tunnus

18.9.2003

24

Vuonimiö on pelkkä tunniste

- on erikseen esitettävä, mitä toimintoja kuhunkin nimiöön liittyy
 - neuvottelemalla etukäteen reitittimen kanssa valvontaprotokollaa käyttäen
 - ilmoittamalla paketteja lähetettäessä otsakkeissa halutut toiminnot
 - Hop-By-Hop -option otsakkeessa
 - voidaan pyytää tiettyä palvelunlaatua (QoS) tai tosiaikaista palvelua

18.9.2003

25

18.9.2003

26

Vuonimiöiden käsittely solmuissa

- Jos ei osaa käsitellä, niin jätetään huomiotta.
- Jos on sama vuonimiö, niin on oltava myös
 - sama kohde- ja lähdeosoite
 - sama prioriteetti
 - samat hop-by-hop-optiot (jos käytössä)
 - samat reititysoptiot (jos käytössä)
- Jotta reititin pystyy käsittelemään paketin pelkän vuonimiön perusteella
 - lähde antaa vuotunnisteen ja pitää kirjaa niistä
 - noin 16 miljoonaa tunnistetta
 - valitaan satunnaisesti
 - sama tunniste uudelleen käyttöön vasta, kun sitä ei enää käytetä

18.9.2003

27

Laajennusotsakkeet

- **reititysotsake** (Routing header)
 - laajennettu reititys ~IPv4:n lähdereititys,
 - vaadittu reitti tai reitin osa
- **paloitteluotsake** (Fragmentation header)
 - paloitteluun ja kokoamiseen liittyvää tietoa
- **Turvaotsakkeet => IPSec**
 - salausotsake ESP ja autentikointiotsake AH
- **kohdeoptioiden otsake** (Destination Options header)
 - paketin vastaanottajille tarkoitettua tietoa
- **Hop-By-Hop- optioiden otsake**
 - tietoja reitittimille, käsitellään joka reitittimessä

18.9.2003

28

Reititysotsake

Next Header	Hdr Ext Len	Routing type	Segments left
-------------	-------------	--------------	---------------

Routing type (8 bittiä): reititysotsakkeen tyyppi = 0

Segments left (8 bittiä): vielä kuljettavien välisolmujen määrä

18.9.2003

29

Tyyppi 0 reititysotsake

Next Header	Hdr Ext Len	0	Segments left
reserved	Strict/loose bit map		
Address1			
■■■			
Address n			

Bit map (23 bittiä): 1 (strict routing) = vastaava osoite on seuraava solmu, 0 (loose routing) = ei välttämättä oltava seuraava osoite

Paloittelu (fragmentation)

- IPv6: lähettäjäsolmu paloittelee sanoman
 - ei enää reititin
 - reititin hylkää liian suuret paketit
- **path discovery** -algoritmi:
 - lähettäjä selvittää reitillä olevan pienimmän MTU:n (Maximum data unit), jotta osaa paloittaa sopiviksi osiksi
 - 1280 tavun paketti on kaikkien pystyttävä välittämään

18.9.2003

31

Paloittelu-otsake

Next Header	reserved	Fragment offset	res.	M
identification				

Fragment offset (13 bittiä): osan sijainti, yksikkönä 64 bitin osat

M-lippu: 1 = lisää palasia, 0= viimeinen pala

Identification (32 bittiä): koko sanoman tunnistus, kaikissa osissa sama

18.9.2003

33

1. pak.	IPv6-otsake	paloitteluotsake	UDP-otsake + data
2. pak.	IPv6-otsake	paloitteluotsake	UDP-otsake + data
3. pak.	IPv6-otsake	paloitteluotsake	UDP-otsake + data
4. pak.	IPv6-otsake	paloitteluotsake	UDP-otsake + data

18.9.2003

34

Turvallisuusotsakkeet

- **kaksi erilaista turvallisuusotsaketta**
 - Autentikointiotsake AH (Authentication Header)
 - varmentaa lähettäjän
 - takaa paketin muuttumattomuuden
 - itse paketti selväkielisenä
 - Salakirjoituksella suojattu -otsake ESP (Encapsulation Security Payload)
 - edellisten lisäksi salakirjoittaa kuorman

18.9.2003

35

AH-otsake

- Varmistaa datagrammin eheyden ja lähettäjän identiteetin
 - “juuri tämä lähettäjä on lähettänyt juuri tämän paketin”
 - kukaan ei väärentänyt lähettäjää
 - kukaan ei ole millään tavoin muuttanut pakettia

IPv6-otsake	AH-otsake	TCP/UDP -segmentti
-------------	-----------	--------------------

↑
Protokollakenttä (= 51) ilmoittaa, että mukana on AH-otsake eli käytössä AH-protokolla

18.9.2003

36

AH-otsake

- Next header
 - onko data TCP-, UDP-, ... Segmentti
- SPI eli yhteystunnus
 - yhdessä lähettäjän IP-osoitteen ja käytetyn protokollan kanssa identifioi yhteyden turvasopimuksen SA
- Sequence number
 - järjestysnumero 32 bitillä, yhteyden alussa 0
- Authentication Data
 - sanoman digitaalinen allekirjoitus => lähettäjän identiteetin ja sanoman yhteyden varmistus
 - esim. DES, MD5 tai SHA

18.9.2003

37

AH-otsake

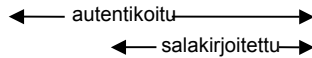
IP-otsake (next header = AH= 51)		
Next Header	Auth. Data Len	00000000 00000000
Security Parameters Index (SPI)		
Sequence Number		
Authentication Data (koodattu käyttäen HMAC- koodausta)		
Data (esim. TCP-segmentti) selväkielisenä		

18.9.2003

38

ESP-otsake

- Sanoman salaus ja lähettäjän autentikointi

IP-otsake	ESP-otsake	TCP/UDP-segm.	ESP-peräke	ESP-autentikointi
-----------	------------	---------------	------------	-------------------

Protokollakenttä (=50): datagrammissa ESP-otsake ja -peräke

Salakirjoituksessa DES-CBC (Cipher Block Chaining)

18.9.2003

39

ESP-otsake

IP-otsake (next header = ESP)		
Security Parameters Index (SPI)		
salauksen parametrit Data (esim. TCP-segmentti) salakirjoitettuna		
Padding	Pad Len	Next Header
Authentication Data		

18.9.2003

40

Turvallisuus verkkokerroksella

- IPsec
 - Authentication Header (AH) -protokolla
 - Encapsulation Security Payload (ESP) -protokolla
 - Ennen käyttöä on luotava kommunikoivien koneiden välille turvasopimus SA (Security Agreement)
 - looginen yksisuuntainen yhteys verkkokerroksella
 - käytetty protokolla (AH tai ESP)
 - lähettäjän IP-osoite
 - 32-bittinen yhteystunnus SPI (Security Parameter Index)
 - kaikissa saman SA:n IPsec-datagrammeissa sama SPI-arvo
 - ISKMP (Internet Security Association and Key Management Protocol)
 - muodostaa ja purkaa SA-yhteyksiä
 - IKE (Internet Key Exchange) -algoritmi avainten hallijntaan

18.9.2003

IPsec ja IPv4 / IPv6

- IPsec toimii sekä IPv4:n että IPv6:n kanssa

18.9.2003

42

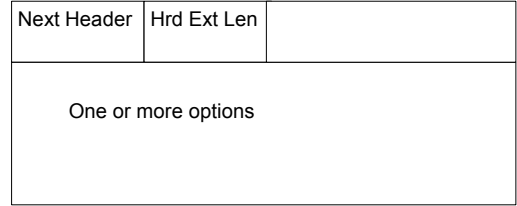
Kohdeoptioiden otsake

- käsitellään vasta kohteessa
- geneerinen kohdeoptio-otsake
 - säästää tyyppinumeroita (vain 256 kpl)
 - parametreinä voi olla useita yksittäisiä kohdeoptioita
 - toistaiseksi käytössä vain PAD-optiot
 - lisää yhden (Pad1) tai n kappaletta (Padn) täytetäviä

18.9.2003

43

Hop-by-hop -optioiden laajennusotsake

Next Header: seuraavan otsakkeen tyyppi

Header Extension Length: otsakkeen pituus 64 bitin osina ensimmäisen 64 bitin lisäksi

jumbogrammi

- ainoa hop-to-hop- optio toistaiseksi
- suuria paketteja tarvitaan
 - supertietokoneille
 - suurien videopakettien siirrossa
 - erittäin nopeilla yhteyksillä

datagrammin
pituus
4 tavulla

otsakkeen
(lisä)pituus option tyyppi

next header	0	194	0
Jumbo payload length (> 65535 tavua)			

Maksimikooksi yli 4 Gtavua

18.9.2003

45

Otsakkeiden järjestys

- Standardin otsakkeet annetaan sovituissa järjestyksessä
 - Poikkeuksena ovat kohdeoptioiden otsakkeet
 - Optiot voidaan tarkoittaa myös usealle kohteelle. Tällöin annetaan ensimmäinen osoite kohdeosoitteen kentässä ja muiden kohteiden lista reititysotsakkeessa.
 - Tällainen kohdeoptioiden otsake esiintyy heti hop-by-hop-otsakkeen jälkeen.
 - Jos otsakkeen tiedot on tarkoitettu vain paketin viimeiselle vastaanottajalle, niin annetaan viimeisenä laajennusotsakkeena.

18.9.2003

46

Otsakkeiden järjestys

IPv6-otsake	Hop-by-hop-otsake	Kohde-otsake	Reititys-otsake	Paloit-telu-otsake	Auten-tenti-kointi-otsake	Kohde-otsake	TCP / ODP-otsake
-------------	-------------------	--------------	-----------------	--------------------	---------------------------	--------------	------------------

18.9.2003

47

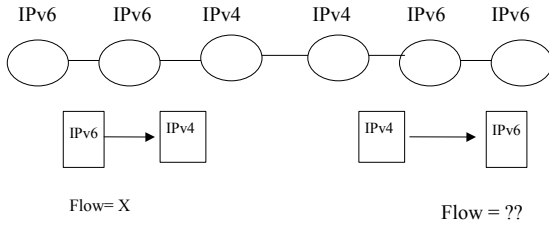
Siirtyminen IPv4 => IPv6

- Kestää pitkään
 - edellinen suuri muutos NCP-> TCP 20 vuotta sitten ja silloin Internet oli paljon pienempi!
 - Nyt satoja miljoonia koneita ja miljoonia verkon ylläpitäjiä
- Ratkaisuja
 - kaksoispino (Dual stack)
 - IPv6-solmut toteuttavat myös IPv4:n toiminnot
 - tunnelointi (tunneling)
 - IPv6-saarekkeet kommunikoivat IPv4-verkkojen läpi kuin minkä tahansa muun verkon läpi
 - lähettävät IPv6-sanomat 'kapseloituina' IPv4-sanomien sisällä

18.9.2003

48

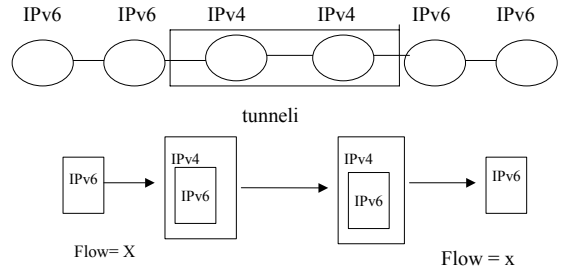
Kaksoispino

18.9.2003

49

Tunnelointi

18.9.2003

50

Onko IPv6 edes tarpeen?

- Asiakkaat eivät kyse!
 - **CIDR** (Classless Interdomain Routing), **DHCP** (Dynamic Host Configuration Protocol), **NAT** (Network Address Translation) **ratkaisseet osoiteongelman**
- Valmistajat eivät ole kiinnostuneita!
- Euroopassa ja Japanissa laajempi kiinnostus
- 6Bone

18.9.2003

51